

~ Oznaniła župnije Srednja vas v Bohinju ~

O »SRENJSKIH« ŠEMAH V LUČI KULTURNEGA PRAZNIKA

Pravadna »novoletna« šega otepanja, ki naj bi izviralá že iz kamene dobe, se je na Slovenskem ohranila samo še v petih vaseh Zg. Bohinjske doline. Leta 2012 je bila uvrščena v Register žive kulturne dediščine, vendar bo k njenemu ohranjanju najboljše lahko prispevala ožja lokalna skupnost, še posebno, če se bo poskušala boljše »ozavestiti« o njeni vsebini in tudi zunanji podobi.

Studorci in Fužinarji otepajo na štefanovo, Srenjani, Češnjani in Jerekarji pa na silvestrovo. Slednji so šego ponovno začeli oživljati. /.../ Bolj kot izročilo o vsebini koledovanja in zunanji opravi kolednikov, se je ohranilo dejstvo, da se te navade ne sme opustiti. »Te navade na smemo dajat dola,« poudarjajo posebno starejši ljudje. A kaj, ko pa otepajo vedno mlajši fantje, tako rekoč otroci; najmikavnejši se jim zdijo darovi, ki jih dobijo po hišah; denar, klobase in jajca. Slednjih smo bili že dvakrat deležni tudi pri naši hiši, saj sta dve šemi predlanskim z njimi bogato »okrasili« garažna vrata in zidove. Kljub temu da ju je njihova » neformalno organizirana fantovska skupnost«, kakor je imenovana tudi v Registru, »prignala«, da sta morala očistiti svoje sledove, se ti še danes poznajo. Letos pa se je pod vplivom alkohola opogumila še baba, fant, ki je pobiral jajca in jih je poleg drugih »lokacij« okrog hiše zmetal še v leseno kapelico na zidu. /.../ Ob tem lahko samo razmišljamo o bistvenem sporočilu kolednikov, ki naj bi ljudem prinašali voščila za srečno, zdravo in uspešno novo leto z dobro letino itd. /.../ Danes to razgrajanje oglušuječe podkrepijo s petardami, pa ne samo gruča otrok, ki jih spremlja, ampak tudi oni sami. Včasih so nagajali tistim, ki jim niso dali ustreznih darov. A vendarle so vedeli, da ne smejo delati škode in še na misel ni prišlo nikomur, da bi se norčeval iz hrane, ki jo je včasih očitno bolj primanjkovalo kot danes. Doma, v šoli in vsepovsod so jih učili spoštovati kruh, ki je simboliziral hrano nasploh.

Že leta 1973 sem v narečju zapisala pripoved Franca Škantarja, Kovačovga Fronca, ki mi je povedal, da so včasih otepani bolj ta revni, ta bogatim se je to zdelo še »spotljivo«. Tako so ta revni prišli do kakega dinarja in živeža. Že Franc je pripomnil, da »danes otepajo brez razlike«. Tisti, ki je nosil novo leto (leseno škatlo z vrezano letnico in voščilom), je bil kakšen starejši fant iz revne družine; novo leto je ponavadi nosil več let in mnogi so ga imeli za »manj vrednega«, kakor je povedal Škantar. Znati pa je moral dobro govoriti, ker je prvi prišel v hišo. »Vošov ja nov leto, pa še kašno hecno j mogov povedata. Zdej pa le an ták nos nov leto, k le roko podaja, pa nekej zagode; nač prov na voša.« Tega so tudi vsi ljudje poznali poleg »muzikantarja«, drugih našemljencev pa ne. Dejal je, da so včasih otepani po pet ali šest let. Takrat nisi smel otepat, če še nisi bil na »štelanga« in že pred štirimi desetletji se je hudoval, da se »dons pa le ták votroc našemjo.« Za novim letom mora priti v hišo »muzikantar«, ki je včasih šemam po cesti igral stare koračnice, ko pa so prišli v hišo, pa je zaigral kakšno »okrogvo«. Prvi ples je bil namenjen gospodinji, potem pa so prišla na vrsto domača dekleta.

če jih je bilo kaj pri hiši. Nazadnje je »muzikontar« zaigral še »odhodanco«. Zdaj najbrž redko kje še za-plešejo, saj se jim preveč mudi; ko si razdelijo darove, se grede »po svoje zabavat«. »Včasih,« je povedal Franc, »smo pa po hišah zbral dakliče, da smo potle do jutra plasal tam, čer smo se napravljala.« Takrat so pobirali tudi mošt pa šnops in nekateri so se ga že mimogrede malo napili, »da so boljše govorla.« Bilo jim je očitno do tega, da so povedali kaj šaljivega in zanimivega; tudi po hišah so tak pristop radi sprejemali, pa še pred dekleti so se postavljali. So bili pač starejši in fantovska skupnost je bila trdnjša; imela je svoja nenapisana pravila, ki so se jih držali kot častne besede. Če je kdo ta načela prekršil, so ga posvarili ali celo izločili. Danes pa mladoletnim obhodnikom ponekod ponujajo alkoholne pijače – kar je vse obsodbe vredno – in potem seveda ni daleč do vandalskih izpadov. /.../ Povedal je (op.: F. Škantar.), da so izdelovali maske iz kožuhovine, iz lepenke in papirja. Obžaloval je, da imajo »zdej pa le kupljene«.

Danes bi morala poleg etnologov prevzeti svetovanje za izdelavo mask morda tudi kulturna društva in »zainteresirana javnost« v »otepovskih« vaseh. Med ukrepi za varovanje kulturne dediščine beremo najrazličnejša priporočila za njeno ohranjanje. Prav gotovo sem jaz tudi po svoji strokovni usmeritvi prva, ki se mi gre, da se ohranja naša živa dediščina koledovanja, ki bi bila zares imenitna, če bi se lokalna skupnost zavzela za njen »program«, od katerega se je v zadnjih desetletjih tudi zunanja »lupina« zelo spremenila. Da ne govorimo o njeni vsebini! Če ni bilo dovolj fantov, zrelih za otepanje, so se jim včasih pridružili tudi poročeni moški, ne pa otroci, saj manj kot osem oteповcev ni bilo nikoli. Ponavadi jih je bilo okoli dvanajst, je povedal že večkrat omenjeni informator. Prav gotovo se je skozi stoletja marsikaj spremenilo, a če so koledniki premladi, ne morejo imeti prave zavesti o svojem koledniškem poslanstvu, kvečjemu bi se lahko pridružili tepežkarjem na dan nedolžnih otročičev. Tudi njihov oblačilni videz je neprimeren, maskirajo se po svoje; v Srednji vasi sme biti brez maske samo »muzikontar«. V domove naj bi prihajali »s pozitivno energijo«; nekoč so ljudje verjeli, da v hišo prinašajo srečo. /.../

Iz članka Marije Cvetek (Bohinjske novice, leto XVII, februar 2014, št. 2, str. 13-14.)

Z veseljem se javim, pomagam pri organizaciji in kot mentor pomagam dobrim fantom speljati lepo starodavno šego otepanja.

Če sem komu naredil krivico s tem, kar sem govoril pri svetih mašah v soboto in nedeljo, 5. in 6. januarja, se mu iskreno opravičujem. Dejstvo pa je, da tu med vami nisem za »čehljanje ušes«, ampak da spregovorim o tem, kaj je prav in kaj ni prav. Ker mlade poznam in jih imam rad, mi ni vseeno, kako in kaj počnejo in kakšen zgled dajejo mlajšim generacijam, vedno bom na glas govoril in vzgajal. Če jaz ne bom govoril, bodo kamni kričali. Če to komu ni všeč, naj sporoči nadškofu in naj vam pošlje drugega župnika. Ne skrbi me, da bi ostal brez službe.

SVETE MAŠE – večerne maše ob 18^h, ob nedeljah in praznikih pa ob 18.30.

14. 1.	Ponedeljek	18.00 Jereka	+ Ana in Franc Kular ter v zahvalo angelom varuhom (J 3a) Za zdravje in srečen porod.
15. 1.	Torek	18.00 Stara Fužina	+ Anton Mikelj (SF 157) in Anton Mikelj (Studor 13)
16. 1.	Sreda	18.00 župnišče	+ Ana Sodja, po namenu Anice Pintar
17. 1.	Četrtek	7.00 župnišče	Po namenu.
18. 1.	Petek	10.00 Dom 18.00 župnišče	Po namenu. + Anton Cesar (za god) in + Pustovi (J)
19. 1.	Sobota	18.00 župnišče	+ Kavčovi iz Srednje vasi + Frelj Rozka, 1. obl.

20. 1.	Nedelja 2. nedelja med letom	7.00 župnišče 10.00 žup. c. 18.30 St. Fužina	Za farane. + Barbara Grm (SV 51) + Tinčkovi (SF 128)
21. 1.	Ponedeljek	18.00 Jereka	+ Franc Korošec in + Novakovi (Č 83)
22. 1.	Torek	18.00 St. Fužina	V zahvalo za uspešno operacijo (Cilka Škorjak), po namenu Zdenke in Andreja
23. 1.	Sreda	18.00 župnišče	+ Grabnarjovi (I 12)
24. 1.	Četrtek	7.00 župnišče	Po namenu.
25. 1.	Petek	10.00 Dom 18.00 župnišče	Po namenu. + Ana Sodja, 30. dan
26. 1.	Sobota	18.00 župnišče	+ Frančiška in Jakob Odar, Studor 28
27. 1.	Nedelja – 3. nedelja med letom (Nabir- ka za župnijo.)	7.00 župnišče 10.00 žup. c. 18.30 St. Fužina	Za farane. + Franc Tancar (Studor 29) + Valentin Žvan
28. 1.	Ponedeljek	18.00 Jereka	+ Jože Mišmaš (Č 80)
29. 1.	Torek	18.00 St. Fužina	Po namenu (Medvedovi)
30. 1.	Sreda	18.00 župnišče	+ Ana Sodja, po namenu sestričen (Zorka, Anica, Magda)
31. 1.	Četrtek	7.00 župnišče	Za družine naše župnije in vse otroke.
1. 2.	Petek	10.00 Dom 18.00 župnišče	Po namenu. + Niko Tancar, po namenu Majnikovih
2. 2.	Sobota SVEČNICA	10.00 žup. c. 18.00 župnišče	+ Minka Smukavec, za rojstni dan (po namenu Krucmanove Minke) + Stanislav Odar in žena Ivana, Oreharjovi (Studor 42)
3. 2.	Nedelja 4. nedelja med letom (Nabirka za župnijo.)	7.00 župnišče 10.00 žup. c. 18.30 St. Fužina	Za farane, + Andrej Štros + Pavel Zalokar in vsi + Lojzovi (SF 192)

SPOVEDOVANJE: Sedaj imamo lepo urejeno novo spovednico v župnijski cerkvi. V njej sem na voljo vsako nedeljo od 9^h do svete maše in po vsaki sveti maši. Lahko tudi po dogovoru.

Vsak petek ob 17.30 imamo v župnišču čiščenje svetega Rešnjega telesa. Molili bomo za potrebe župnije, Cerkve in družin.

19.1. ob 19h v župnijski cerkvi. Imeli bomo veliki koncert združenih pevskih zborov. Pridite ne bom vam žal!

2. 2. SVEČNICA. Na ta dan pospravimo jaslice. Imamo dve sveti maši. Eno ob 10.00 v žup. cerkvi in drugo ob 18.00 v župnišču.

Zadnji čas je za prijavo romanja na Poljsko. Romanje bo med 25. in 28. februarjem. Več o programu dobite na listih poleg oznanil.

VERSKI TISK: Vabim vas, da se naročite na verski tisk. Menim, da naj bi vsako gospodinjstvo bilo naročeno vsaj na en verski časopis ali revijo. To nas povezuje s širšo Cerkvijo, nas izobražuje o naši veri, nam daje duhovne spodbude itd. Tudi župnija z veseljem priskoči na pomoč pri plačilu naročnine, če ste v stiski. Vabim vas, da bi se vas čim več nanovo naročilo na Družino, Ognjišče, Prijatelja itd. Spodaj prilagam

cenik letnih naročnin. Naročite se lahko pri meni ali pa pri raznašalcu verskega tiska.

Tednik DRUŽINA: 104,00 € (letna naročnina).

Mesečnik Ognjišče: Letna naročnina Ognjišča za naročnike pri župnijskih uradih je 33,50 €, za naročnike po pošti pa 34,30 €.

RADIO OGNJIŠČE PROSI ZA POMOČ

Prosimo vas za pomoč pri zbiranju podpisov za kandidiranje pri razpisu za frekvenco VOGEL, ki jo je Akos dal na javni razpis, da bomo dobro slišani tudi med vašimi bohinjskimi hribi. Pri razpisu se točkuje in upošteva tudi individualna podpora prebivalcev, ki bi jih nova oddajna točka pokrivala. Podpis je treba overiti na upravni enoti, ki pa stane 3€. Obrazec dobite v župnišču ali nas pokličite na 015121126. V pošte pridejo samo podpisi prebivalcev, ki imajo stalno prebivališče v naseljih: **Polje, Stara Fužina, Ribčev laz, Studor in Ukanc.** Iskreno se vam zahvaljujemo, da bomo z vašo pomočjo lahko pridobili frekvenco na Voglu in bomo slišni tudi pri vas. Hkrati vam želimo vse dobro v novem letu!

SEDEŽNINA: V naši župniji je lepa navada, da farani prispevajo »sedežnino« za »rezervacijo« sedeža v klopi, kjer sedijo med mašo. Tudi letos zbiramo prispevke za sedežnino, ki znaša 20 evrov. Hvala za vaš dar. Lani smo s prispevki sedežnine nabavili nove klopi v župnijski kapeli.

SMEH PRIPOROČAM

Žena se vesela pohvali po praznikih: »Ta mesec se nisem nič zredila, vsi čevlji so mi še vedno prav.«

Možakar se je spravil nad plešaste, a je kmalu ugotovil, da so tudi njemu začeli izpadati lasje. Potem je kritiziral debele in zato mu je nekega dne prijatelj rekel: »Saj si se tudi ti kar precej zredil.« Odrvil mu je: »Zdaj bom pa kritiziral samo še ta bogate.«

POBARVANKA ZA TA PRIDNE

Župnija Srednja vas v Bohinju
Srednja vas 33
4267 Srednja vas v Bohinju
TRR: 19170-5003343924 (DBS)

Župnik: Martin Golob
Tel.: 04/572 37 23, Mobitel: 041 393 689
E-mail: srednja.vaszupnija@gmail.com
www.martinov.zvon.si

Uradne ure:
Ponedeljek: 8.00 – 9.00 in 17.00 – 18.00
Četrtek: 17.00 – 18.00
Petek: 17.00 – 18.00

